



VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jenni Ervasti

TUTKIMUS
MIELENTERVEYSKUNTOUTUJEN
JÄSENYHTEISÖN
ARVOISTA

Sosiaali- ja terveysala
2017

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Jenni Ervasti
Opinnäytetyön nimi	Tutkimus mielenterveyskuntoutujien jäsenyhteisön arvoista
Vuosi	2017
Kieli	suomi
Sivumäärä	43 + 3 liitettä
Ohjaajat	Riku Niemistö ja Ulla Isosaari

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää mielenterveyskuntoutujien jäsenyhteisön näkemyksiä yksikön arvoista jäsenten ja henkilökunnan näkökulmasta. Tavoitteena oli vertailla saatujen tulosten eroja ja yhtäläisyyksiä. Tutkimus toteutettiin Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen jäsenyhteisö Mahiksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa yksikölle eväitä laatutyöskentelyyn ja tarvittaessa sääntöjen päivitykseen.

Teoreettinen viitekehys koostuu mielenterveystyön, mielenterveyspalveluiden ja mielenterveyskuntoutuksen määrittelystä sekä mielenterveystyön arvoista. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin teemahaastatteluin jäseniltä sekä kyselylomakkein henkilökunnalta syksyllä 2016. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tulosten perusteella sekä jäsenille että henkilökunnalle tärkeitä arvoja olivat yhteisöllisyys, tasa-arvo, ihmisseläisyys ja vapaaehtoisuus. Jäsenten vastauksissa korostui vertaistuen merkitys, kun taas henkilökunta painotti asiakkaan kunnioitusta ja yksilöllistä kohtaamista. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että henkilökunnalla ja jäsenillä on lähes samanlainen näkemys talon arvoista.

ABSTRACT

Author	Jenni Ervasti
Title	The Values of a Mental Health Rehabilitation Member Community
Year	2017
Language	Finnish
Pages	43 + 3 Appendices
Name of Supervisors	Riku Niemistö and Ulla Isosaari

The purpose of the research is to find out what kind of values the members and the staff of a mental health rehabilitation member community have. The aim is to compare the similarities and differences of the results of these two groups. The research was executed in member community Mahis, which belongs to the social-psychiatric association in Ostrobothnia. The objective is to provide the unit with tools for quality management and an opportunity to update their rules if necessary.

The theoretical framework consists of the definitions of mental health work, mental health services and mental health rehabilitation and of the values in mental health work. The material was gathered through themed interviews with the members and by questionnaires to the staff during autumn 2016. The material was analyzed with material based content analysis.

Based on the results, the members and the staff both value the sense of community, equality, a humane approach and voluntariness. In the responses by the members, peer support was regarded highly, whereas the staff emphasized respecting the client and individual encounters. As a conclusion, it can be stated that the staff and the members have almost identical views of the house values.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	MIELENTERVEYS JA MIELENTERVEYSTYÖN ARVOT	10
	2.1 Mielen sairauden muodostuminen	10
	2.2 Mielenterveystyö ja kehitys Suomessa	11
	2.3 Mielenterveyspalvelut.....	12
	2.4 Mielenterveyskuntoutus.....	14
	2.5 Mielenterveystyön arvot	15
	2.5.1 Etiikka	15
	2.5.2 Osallisuus	16
3	POHJANMAAN SOSIAALIPSYKIATRINEN YHDISTYS RY	18
	3.1 Jäsenyhteisö Mahis	18
	3.2 Mahiksen toiminta	20
4	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
	5.1 Tutkimusongelma	22
	5.2 Tutkimusmenetelmä	23
	5.3 Aineiston keruu.....	23
	5.4 Aineiston analysointi	24
	5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	25
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	27
	6.1 Taustakysymykset.....	27
	6.2 Mahiksessa käynti.....	28
	6.3 Tärkeintä Mahiksessa	30
	6.4 Nimetyt arvot	33
	6.5 Vahvistusta kaipaava arvo	35
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	37

8 POHDINTA	39
LÄHTEET.....	41
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Mahiksen käynnit 2015	s. 19
Kuvio 2.	Haastateltavien ikä (v)	s. 27
Kuvio 3.	Syyt, jotka saavat jäsenet tulemaan Mahikseen	s. 28
Kuvio 4.	Jäsenille tärkeintä Mahiksessa	s. 30
Kuvio 5.	Mahista kuvaavat arvot jäsenten näkökulmasta	s. 33
Taulukko 1.	Henkilökunnalle tärkeintä Mahiksessa	s. 32

LIITELUETTELO

LIITE 1. Saatekirje

LIITE 2. Haastattelukysymykset

LIITE 3. Kyselylomake henkilökunnalle

1 JOHDANTO

Erilaisista mielenterveysongelmista kärsii yhä suurempi määrä suomalaisista, ajoittain jopa 25 prosenttia väestöstä (Vaasan kaupunki 2011). Ylen (2014) mukaan työkyvyttömyyseläkkeelle jää päivittäin 7–8 alle 30-vuotiasta, yli puolet heistä mielenterveysongelmien takia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan myös psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidon potilasmäärät ovat lisääntyneet vuoden 2006–2013 välillä 23 prosenttia (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon 2013).

Sosionomi (AMK) opinnäytetyön aiheena on mielenterveyskuntoutujien jäsenyhteisön näkemys yksikön arvoista jäsenten ja henkilökunnan näkökulmasta. Tarkoituksena on tutkia sekä jäsenten, että henkilökunnan näkemystä talossa valitsevista arvoista ja etsiä niistä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään mielenterveystyön keskeisiin käsitteisiin sekä arvoihin mielenterveystyössä. Tutkimus toteutettiin Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen ylläpitämässä jäsenyhteisö Mahiksessa. Sekä yhdistys, että jäsenyhteisö on vaihtanut nimensä vuoden 2017 aikana ja osa lähdeviittauksista löytyy vanhoilla nimillä Vaasanseudun sosiaalipsykiatrisen yhdistys ry ja Jäsenyhteisö Sateenkaari. Tavoitteena on luoda jäsenyhteisö Mahikseen vuorovaikutuksellista arvokeskustelua. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena haastatteleamalla halukkaita jäseniä sekä keräämällä henkilökunnalta vastaukset samoihin kysymyksiin kyselylomakkein.

Arvojen tutkiminen on tärkeää, koska yksikössä ei ole ollut määriteltyjä arvoja toiminnan ohjaajana. Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisella yhdistyksellä on yleiset arvot, jotka ovat oikeudenmukaisuus, osallisuus, luotettavuus, kekseliäisyys ja inhimillisyys (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrisen yhdistys ry 2016a).

Idea opinnäytetyöhön tuli vuonna 2015 toimineelta yksikön vastaavalta ohjaajalta Marjo Nordströmiltä. Arvot kiinnostavat minua, sillä ne ovat läsnä jokaisen elämässä. Mahiksessa työskennellessäni olen ilokseni huomannut toiminnan olevan

hyvin asiakaslähtöistä ja yhteisöllistä. Haluan tutkimuksellani tuoda jäsenten näkökulmaa enemmän kuuluviin arvokeskusteluun ja olla mukana kehittämässä osallisuutta lisäävää jäsenyhteisötoimintaa. Mahiksen säännöt kaipaavat myös hieman päivitystä ja arvojen pohtiminen antaa sille hyvää pohjaa.

2 MIELENTERVEYS JA MIELENTERVEYSTYÖN ARVOT

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen tunnistaa kykynsä ja selviää elämään kuuluvista haasteista, sekä pystyy työskentelemään ja toimimaan yhteisöissä (Vuorilehto, Larri, Kurki & Hätönen 2014, 13).

Mielenterveyden edistämisellä tarkoitetaan kaikkia niitä tekijöitä, jotka lisäävät ihmisten hyvää oloa ja elinympäristöä. Mielenterveyttä edistetään arkisilla asioilla kaikkien ikäluokkien parissa. (Vuorilehto ym. 2014, 15–16.)

2.1 Mielen sairauden muodostuminen

Vaasan kaupungin mielenterveysstrategian 2011–2015 (Vaasan kaupunki 2011) mukaan yhtä suurempi osa suomalaisista kärsii erilaisista mielenterveysongelmista – ajoittain jopa 25 % väestöstä. Hietaharju ja Nuuttila (2010, 31–32) kertovat joko ihmisen tuntevan joskus ohimeneviä negatiivisia tuntemuksia, kuten surua, pettymystä, uupumusta tai ahdistusta sekä elävän läpi vaikeita elämäntilanteita. Mielenterveyden häiriöstä puhutaan, kun tuntemukset eivät mene ohi ja vaikuttavat ihmisen työ- ja toimintakykyyn sekä jokapäiväiseen selviytymiseen ja aiheuttavat psyykkisen tasapainon heilahtelua. Psyykkisiä sairauksia on monia ja niitä voi olla joskus vaikea havaita.

Psyykkisen sairauden muodostumiseen vaikuttavat monet tekijät. Perinnöllisyytekijöillä on osittainen merkitys esimerkiksi skitsofrenian ja kaksisuuntaisen mielialahäiriön syntymiselle, mutta perinnöllisyys ei varmasti takaa sairastumista tai terveyttä. Lapsen kehitysvaiheiden ja erityisesti tunne-elämän kehityksen on tutkittu liittyvän aikuisiän mielenterveyteen ja mahdolliseen sairastumiseen. Vakavasti sairaiden aivot toiminnassa on havaittu olevan rakennemuutoksia. Myös päivittäiset elintapamme, kuten ravinto, uni, liikunta ja sosiaaliset suhteet luovat pohjaa mieleemme terveydelle. Joskus muuttunut elämäntilanne, kuten työttömyys tai vakava fyysinen sairaus voivat myös edesauttaa psyykkisen sairauden puhkeamista. (Hietaharju & Nuuttila 2010, 27–30.)

2.2 Mielenterveystyö ja kehitys Suomessa

Mielenterveislain (L14.12.1990/1116 1§) mukaan:

Mielenterveystyöllä tarkoitetaan yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveyshäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lievittämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM 2015) mukaan mielenterveystyö käsittää mielenterveyden edistämisen lisäksi mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyä, hoidon ja kuntoutuksen.

Mielenterveystyö voidaan jakaa myös primaari-, sekundaari- ja tertiaaripreventioksi. Primaariprevention tavoitteena on vahvistaa yksilön ja ryhmien olemassa olevaa hyvinvointia esimerkiksi kaikille avoimin julkisin palveluin. Sekundaaripreventioksi puolestaan luetaan mielenterveysriskien tunnistaminen ja mahdollisimman varhainen auttaminen. Näitä palveluja ovat esimerkiksi erilaiset kriisiavut ja moniammatillisuus peruspalveluissa. Tertiaaripreventiolla tarkoitetaan jo todettujen mielenterveysongelmien ja -sairauksien hoitoa ja kuntoutusta. (Saarelainen, Stengård & Vuori-Kemilä 2000, 26–27.)

Historian saatossa psyykkisesti sairaita on hoidettu kirkon toimesta ja sittemmin 1700-luvun lopulta erillisissä mielisairaaloissa. Tällöin mielenterveystyö muotoutui olemassa olevien sairauksien hoitamiseen. 1950-luvulla käyttöön otettiin psykoosilääkkeet, jotka aloittivat uuden aikakauden mielenterveystyössä. Samaan aikaan perustettiin akuutti- ja pitkäaikaissairaaloita. 1970-luvulla tulivat mukaan eri terapiat, avohoidon kehitys ja tiimityöskentely. 1980-90 karsittiin rajusti laitospaikoja ja saatettiin voimaan Mielenterveyslaki L14.12.1990/1116. (Punkanen 2001, 6–8.)

Toivion ja Nordlingin mukaan (2013, 340–345) mielenterveystyön palvelujärjestelmässä on tapahtunut isoja muutoksia viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Avohoitoon on panostettu ja psykiatriset sairaalapaikat ovatkin vähentyneet

75 % 1980-luvun puolivälin jälkeen. Omaisia, asiakkaita sekä kokemusasiantuntijoita on otettu mukaan palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen. Myös ehkäisevään mielenterveystyöhön on panostettu entistä enemmän.

Toivio ja Nordling (2013, 340–345) mainitsevat tulevaisuuden kehityskohteiksi mielenterveysosaamisen vahvistamisen peruspalveluissa, jotta asiakkaat saisivat ajoissa apua. Palvelujärjestelmämme on vielä osittain jäykkä ja byrokraattinen ja asiakkailla on vaarana pudota pois omista palveluistaan tai jopa olla löytämättä sopivaa palvelua erityisesti, jos tarvetta olisi esimerkiksi sekä päihde-, että mielenterveyspalveluille.

Mielenterveystyöhön on panostettu erityisesti 2000-luvulla erilaisin ohjelmin ja hankkein, niin valtakunnallisesti kuin kuntatasolla. Niiden huolellinen arviointi ja onnistumisten juurruttaminen osaksi pysyviä käytäntöjä on vielä haasteena. (Toivio & Nordling 2013, 340–345.) Vuoteen 2015 ulottunut Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän laatima kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma – MIELI on ensimmäinen valtakunnallinen linjaus mielenterveystyön kehittämisestä (THL 2017). Suomen Mielenterveysseuran kehitysjohtaja Kristian Wahlbeck kirjoittaa Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessa Suomen tarvitsevan pikaisesti uuden ja kattavan mielenterveysohjelman valtiovallan toimesta. Wahlbeck kirjoittaa peruspalvelujen parantamisen, matalan kynnyksen avun, vertaistuen ja koordinoitun kokonaisvastuun puolesta. (Wahlbeck 2017.)

2.3 Mielenterveyspalvelut

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM 2015) vastaa mielenterveyspalvelujen valtakunnallisesta suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta. Kunnilla puolestaan on lakisääteinen velvollisuus järjestää asukkailleen mielenterveyspalvelut. Nämä käsittävät tutkimuksen, hoidon ja kuntoutuksen lisäksi kriisitilanteiden avun sekä neuvonnan, ohjauksen ja psykososiaalisen tuen. Kunta voi tuottaa kyseiset palvelut itse tai ostaa ne yksityisiltä yrityksiltä tai yhdistyksiltä. Tällaisia ovat esimerkiksi asu- mispalvelut sekä työ- ja päivätoiminta.

Kolmas sektori eli yhdistykset ja järjestöt järjestävät myös lakisääteisiä palveluja tukevaa toimintaa (THL 2015). Jäsenyhteisö Mahiksen toiminta on juuri tätä lakisääteisiä palveluja tukevaa toimintaa. Kuntien ja yksityisen sektorin palvelut sekä kolmannen sektorin toiminta tuottavat yhdessä mielenterveyskuntoutuksen kokonaisuuden, jonka pyrkii lisäämään asiakkaan työ- ja toimintakykyä, itsenäistä selviytymistä ja kuntoutumista. (THL 2015.)

Mielen hyvinvoinnista pidetään huolta jo peruspalveluiden piirissä, kuten kouluissa, neuvoloissa, sosiaalitoimissa ja esimerkiksi armeijassa sekä tietysti perusterveydenhuollossa eli terveysasemilla sekä opiskelija- ja työterveyshuollossa. Niihin asiakas myös ensimmäiseksi ohjataan, kun hän kokee tarvitsevansa apua mielenterveysongelmissa. Peruspalveluista asiakas ohjataan tarvittaessa lähetteellä mielenterveystoimiston tai erikoissairaanhoidon piiriin. Joissakin kunnissa mielenterveystoimisto toimii myös ilman lähetettä.

Psykiatriset sairaalat ja -osastot vastaavat erikoissairaanhoidon järjestämisestä. Ne tarjoavat suljettua- ja avohoitoa asiakkaan tarpeen mukaan. Osastot voidaan jakaa myös akuutti- ja pitkäaikaissosastoihin. Akuuttiosaston tarkoitus on arvioida hoidon tarve ja antaa lyhytaikaista kriisihoitoa. Sairaaloissa voi olla myös erillisiä osastoja lapsille ja nuorille sekä vanhuksille. (Hietaharju & Nuuttila 2010, 16–26.)

Mielenterveyslaki (L14.12.1990/1116) on ammattilaisten ohjeena ja asiakkaan turvana takaamassa oikeuden hoitoon. Sairauden luonteesta riippuen sairastunut ei aina ymmärrä hoidon tarvettaan, joten laissa määrätään tarkasti myös tahdosta riippumattomasta hoidosta (Hietaharju & Nuuttila 2010, 172). Suomessa toimii myös kolme valtion sairaalaa, joissa tehdään esimerkiksi mielentilatutkimuksia ja hoidetaan tahdosta riippumatta hoitoon tulevia potilaita (Hietaharju & Nuuttila 2010, 24).

Tuore Sosiaalihuoltolaki (L30.12.2014/1301) velvoittaa sosiaalihuollossa huomioitavan yksilön ja perheen tarvitseman ohjauksen ja neuvonnan sekä yhteistyön terveydenhuollon kanssa.

2.4 Mielenterveyskuntoutus

Koskisuun (2004, 11–13) mukaan kuntoutuksella tarkoitetaan ongelmien ratkaisua, haittojen minimointia ja toimintakyvyn parantamista. Mielenterveystyössä on usein käytössä diagnoosilähtöinen kuntoutusmenetelmä eli henkilöllä on jokin määritelty sairaus, jonka mukana tuomia ongelmia lähdetään ratkomaan. Laajempi kuntoutusajattelu ottaa huomioon kuntoutujan aktiivisena toimijana, jonka kokonaisvaltaista elämänhallintaa kuntoutusprosessissa tavoitellaan.

On hyvä huomata, että kuntoutuminen henkilön omassa elämässä tapahtuvaa muutosprosessia. Sitä tukee erilaiset asiat, kuten läheiset ja kuntoutuspalvelut, mutta toinen ihminen tai palvelu ei voi tuottaa kuntoutumista. William Anthony määrittää kuntoutumisen henkilön oman elämän toiminnoiksi ja kuntoutuksen ammattilaisten tuottamaksi palveluksi. (Koskisuun 2004, 20–30.)

Kuntoutumiseen liittyy tavoitteet ja ne ovat jokaisen asiakkaan kohdalla yksilöllisiä. Toisen mielenterveyskuntoutuksen tavoite voi olla selvitä joistakin arkipäivän toimista yksin ja toisen paluu takaisin työelämään. Amerikkalaiset psykologit Ensing ja Young ovat kuvanneet mielenterveyskuntoutusta kuntoutujien näkökulmasta seuraavasti. Ensin on päästävä irti jämähtäneisyydestä ja hyväksyttävä oma tilanne. Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluu myös toivo paremmasta. Toista vaihetta kuvataan menetetyin takaisin hankkimiseksi ja eteenpäin suuntaamiseksi. Siihen liittyy vastuun ottaminen, käsitys itsestä ja toimintakyvyn palauttaminen itsestä huolehtimalla. Kolmas vaihe on elämänlaadun parantaminen, jolloin henkilö on kykenevä suunnittelemaan elämänsä eteenpäin. (Koskisuun 2004, 71–79.)

Mielenterveyslaki (L14.12.1990/1116) velvoittaa kuntia järjestämään mielenterveyspalvelut siten kuin Sosiaalihuoltolaissa (L30.12.2014/1301) eritellään. Näitä palveluja ovat esimerkiksi kotihoito, asumispalvelut, laitospalvelut, perhetyö, sosiaalinen kuntoutus ja sosiaaliohjaus. Nämä kaikki ovat tarvittaessa osa käytännön mielenterveyskuntoutusta. Vaativaan ja pitkäaikaiseen kuntoutumiseen laaditaan terveydenhuollon puolesta kunnan hyväksymä kuntoutussuunnitelma, jossa kuvataan asiakkaan elämäntilannetta ja määritellään tavoite ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi (Kela 2017).

2.5 Mielenterveystyön arvot

Suomen mielenterveysseuran (2016) mukaan arvot ovat käsityksiä ja uskomuksia hyvistä ja itselle tärkeistä asioista. Näiden itselle tärkeiden asioiden tunnistaminen on tärkeää, sillä niiden avulla löytää itselleen mielekästä tekemistä, joka lisää viihtyvyyttä ja tyytyväisyyttä.

Jokaisella on henkilökohtaisia arvoja, mutta myös yhteisö määrittää itselleen arvoja, jotka yhdistävät samoin ajattelevia ihmisiä. Arvot eivät aina ole pysyviä vaan ne voivat muuttua elämän varrella. (Suomen mielenterveysseura 2016.)

Sosiaalialan ammattijärjestö Talentia on laatinut vuonna 2017 julkaistun päivitetyn Arki, arvot ja etiikka –oppaan sosiaalialan ammattilaisille. Siinä käsitellään sosiaalialan ammattilaisen työssä tarvittavia eettisiä ohjeita. Opas määrittelee sosiaalialan arvoiksi ihmisarvon, itsemääräämisoikeiden, osallisuuden, henkilön kokonaisvaltaisen huomioon ja oikeudenmukaisuuden. (Arki, arvot ja etiikka 2017, 3; 10–20.)

Koskisuu (2004, 62–64) toteaa arvojen määrittelyn olevan tärkeää. Se antaa tavoitteen ja päämäärän, johon toiminnalla pyritään. Arvotyöskentelyn tulisi olla jatkuvaa ja sen tulisi tapahtua toiminnan käyttäjien keskuudessa ylemmän johtoportaallaan sijaan. Jotta arvot saataisiin todella mukaan jokapäiväiseen elämään, olisi yhteisöjen hyvä miettiä niitä käytännön esimerkkien kautta.

Oittisen (2013, 58–60) mukaan kiire ja taloudellisen tuottavuuden mukanaan tuomat arvot ovat uhka kenties tärkeimmän arvon, ihmisyyden arvostamiseksi. Työympäristössä ja yhteiskunnassa vallitsevat arvot määrittävät sitä, kuinka ihmiset suhtautuvat toisiinsa.

2.5.1 Etiikka

Etiikka on filosofian haara, jonka tehtävänä on auttaa tunnistamaan oikea ja väärä. Se on meillä huomaamatta ajatuksissa mukana tarkastellessamme omaa ja toisten toimintaa. Etiikan avulla teemme monia päivittäisiä valintojamme. Etiikkaan liittyy

läheisesti moraali, joka on oikean ja väärän erottelua sekä toimimista oikein ja väärin. (Oittinen 2013, 57.)

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveystalouden eettinen neuvottelukunta ETENE antaa suosituksia potilaan ja asiakkaan asemaan liittyvissä eettisissä kysymyksissä. Sen tehtävänä on myös tiedottaa, tehdä aloitteita, antaa lausuntoja ja herättää yhteiskunnallista keskustelua. Sen jäsenenä on palvelujen käyttäjiä, tuottajia, alan ammattilaisia, oikeustieteilijöitä sekä etiikan tutkijoita. (ETENE 2017.)

Mielenterveystyön eettistä toimintaa ohjaa edellä mainittujen lisäksi lait, kuten Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L22.9.2000/812). Vuoteen 2015 ulottunut Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma – MIELI antaa linjauksia mielenterveystyön kehittämisestä. Neljä linjausta ovat asiakkaan aseman vahvistaminen, ennaltaehkäisy, palvelujen toteutus kokonaisuutena sekä ohjauskeinojen kehitys. (THL 2017.) Kansalliset ja kuntakohtaiset linjaukset ovat osana ohjaamassa työntekijöiden eettistä toimintaa.

Vuorilehto ym. (2014, 56) nimeävät mielenterveystyön eettiseksi ongelmaksi esimerkiksi hoidossa ja kuntoutuksessa tarvittavat rajoitteet, joista asiakas ja työntekijä ovat eri mieltä. Lähtökohtaisesti asiakas päättää itse häntä koskevista asioista, mutta ammattilaisen tehtävänä on arvioida asiakkaan parasta kokonaistilanne huomioon ottaen saamansa koulutuksen ja työkokemuksen perusteella. Etenkin isoissa yksiköissä tarvitaan sääntöjä, jotka eivät kaikkia asiakkaita miellytä, mutta ne on oltava perusteltuja eikä vallankäytön välineitä.

2.5.2 Osallisuus

Laitila (2010, 7–10) on tutkinut asiakkaan osallisuutta päihde- ja mielenterveystyössä. Vuoden 2010 väitöskirjassaan hän kirjoittaa osallisuuden olevan sekä keino, että päämäärä laadukkaaseen asiakastyöhön tekemisessä. Osallisuus on kohentunut huomattavasti mielenterveyskuntoutujien palveluissa viimeisen kymmenen vuoden aikana esimerkiksi päätöksentekoon osallistumisessa.

Osallisuus ei aina tarkoita suoraa osallistumista. Osallisuus on tunne siitä, että asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon ja omiin asioihinsa, tulla kuul-
luksi, sekä olla mukana suunnittelu- ja arviointityössä haluamallaan tavalla ja pa-
nostuksella. (Laitila 2010, 7–10.)

3 POHJANMAAN SOSIAALIPSYKIATRINEN YHDISTYS RY

Pohjanmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry - Österbottens socialpsykiatriska förening rf on vuonna 1987 perustettu kuntouttavia mielenterveyspalveluja tarjoava yhdistys. Yhdistys järjestää asumis- ja kuntoutuspalveluja sekä jäsenyhteisö-, työpaja- ja päivätoimintaa kahdeksassa eri yksikössä Vaasassa. Yhdistys tekee työtä mielenterveyskuntoutujien fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhdistys on yleishyödyllinen ja voittoa tavoittelematon ja sen palveluja käyttää vuosittain yli 400 henkilöä. (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2016a.)

Kaksikielinen yhdistys tuottaa kolmannen sektorin palveluja, joita Vaasan kaupunki ostaa kuntalaisilleen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) rahoittaa Jäsenyhteisö Mahiksen palveluja yhdessä Vaasan kaupungin kanssa. Yhdistyksen hallintoa hoitaa hallitus ja sen alaisuudessa toimiva toiminnanjohtaja. Yhdistys työllistää vakituisesti noin kolmekymmentä sosiaali- ja terveysalan ammattilaista. Lisäksi yhdistys tarjoaa harjoittelupaikkoja sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2016a.)

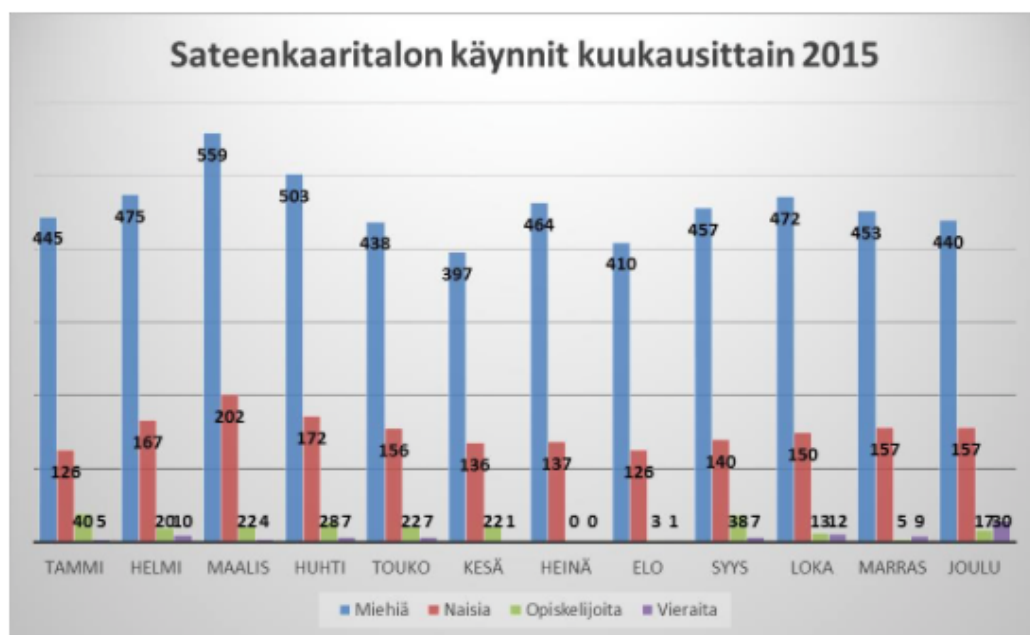
3.1 Jäsenyhteisö Mahis

Jäsenyhteisö Mahis on 1999 toimintansa aloittanut jäsenyhteisö periaatteella toimiva päivätoimintayksikkö. Toiminta koostuu erilaisista ryhmistä ja tapahtumista sekä virkistys-, vertaistuki- ja vapaaehtoistoiminnasta. (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2016b.) Vastaava ohjaaja Marjo Nordströmin (2016) mukaan Mahikseen ei tarvita lähetettä eikä toiminta ole hoidollista vaan kuntouttavaa. Yksikössä on kolme vakituista ja kaksi määräaikaista ohjaajan toimea sekä harjoittelijoita korkeakouluista ja toiselta asteelta. Rahoitus muodostuu Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) ja Vaasan kaupungin yhteisrahoituksesta.

Mahis on auki arkisin kello 8–14/15. Juhlapyhistä poikkeuksena on jouluaatto ja joulupäivä, jolloin Mahis on ollut menestyksekkäästi auki muutaman vuoden ajan. Yksikön tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Vaasan keskussairaalan psykiatrian

poliklinikat ja osastot, Vaasan kaupunki, oppilaitokset, kokemusasiantuntijat ja muut kolmannen sektorin toimijat. (Nordström 2016.)

Jäsenyhteisö Mahiksen asiakkaita kutsutaan jäseniksi. Jäseneksi liittyminen on maksutonta ja vapaaehtoista. Suurimmalla osalla kävijöistä on psyykinen sairaus, kuten skitsofrenia, kaksisuuntainen mielialahäiriö, vakava masennus tai ahdistuneisuus. Jäsenten ikäjakauma on 25–81 vuotta ja keski-ikä hieman yli 50-vuotta. Jäsenistä noin 70 % on miehiä ja 30 % naisia. Yhdistys tarjoaa kaksikielisiä palveluita ja Sateenkaaritalon jäsenistä 30 % on ruotsinkielisiä ja 70 % suomenkielisiä. Vuonna 2015 toimintaan osallistui 25–50 jäsentä päivittäin. Vuoden kokonaiskäyntien määrä oli 7339 (Kuvio 1). (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2017b.)



KAAVIO 1. Sateenkaaren jäsenkäyntien määrä.

Kuvio 1. Mahiksen käynnit 2015 (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2017b).

3.2 Mahiksen toiminta

Yhdistyksen vuoden 2015 toimintakertomuksen mukaan (Vaasanseudun sosiaali-psykiatrinen yhdistys ry 2017b.) jäsenyhteisö Mahiksen työmenetelmiä ovat ohjaus, neuvonta, pienimuotoinen työtoiminta, vertaistuki sekä merkittävässä osassa oleva syys- ja kevätaikaan toimiva ryhmätoiminta. Ryhmiä suunnittelevat ja ohjaavat sekä Mahiksen ohjaajat, että jäsenet. Vuonna 2015 ryhmiä kokoontui 362 kertaa, joissa ryhmäläisiä oli paikalla 3–15 jäsentä. Ryhmätoiminta, kuten muukin Mahiksen toiminta pyritään suunnittelemaan jäsenten toiveista ja tarpeista.

Osallisuus on suuressa roolissa jäsenyhteisön toiminnassa. Siitä kertovat muun muassa yhteisökokoukset, joita pidetään kerran kuussa. Kokouksissa jäsenet päättävät Mahiksen säännöistä ja asioista virallisten kokouskäytäntöjen mukaisesti ohjaajien avustaessa. Yksikössä järjestetään myös paljon yhteisöllistä toimintaa kuten retkiä, matkoja, kaupungin tapahtumiin osallistumista, teemapäiviä, juhlia, pelejä ja opiskelijoiden järjestämää ohjelmaa. (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2017b.)

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Arvojen määrittelyä koskevaa tutkimusta on tehty Oulun hoitotieteen ja terveyshallinnon laitoksessa Seija Kokon toimesta (2004). Tutkimuksessa selvitettiin asiakkaiden ja henkilökunnan näkemystä hyvästä mielenterveystyöstä mielenterveystoimistossa. Esille nousivat esimerkiksi ammattitaitoiset työntekijät, joustava moniammatillisuus, mutta pysyvä omatyöntekijä, tasa-arvo, vertaistuki ja ihmisarvon kunnioittaminen.

Syrjäpalo (2006) on tutkinut Oulussa julkaistussa tutkimuksessa erään psykiatrisen sairaalan potilaiden hoidossa arvostamia asioita sekä henkilökunnan arvoja. Tutkimuksessa kävi ilmi, että potilaat nostivat ihmisarvon ja inhimillisen kohtelun tärkeimmäksi arvoksi. Lisäksi mainittiin turvallisuus, yksityisyys ja vapaus. Henkilökunta piti lähes samoja arvoja tärkeimpinä hoitosuhdetta ajatellen.

Suomen Klubitalot ry:n (2016) kuuluu 25 klubitaloa. Klubitalolla tarkoitetaan mielenterveyskuntoutujien työpainotteista jäsenyhteisöä. Sen tavoitteena on elämänlaadun parantaminen ja kuntoutus takaisin työelämään. Suomen klubitalot perustuvat kansainväliseen Fountain House Klubitalo –toimintamalliin.

Myös Mahiksen toiminta on käynnistynyt klubitalo ideologialla vuonna 1999, josta siirryttiin jäsenyhteisö periaatteella toimivaan malliin vuonna 2002 (Nordström 2016). Klubitaloja koskevaa tutkimusta on tehty ulkomailla ja sitä pidetään arvokkaana (Fountain House 2016).

Jäsenyhteisö Mahiksen (Sateenkaaritalon) päivätoiminnan laatua on tutkittu vuonna 2012 Nordströmin sosionomi (AMK) opinnäytetyössään. Tutkimuksen mukaan toiminnan laatuun oltiin tyytyväisiä. Jäsenet kokivat saavansa päivätoiminnasta vertaistukea, sosiaalisia verkostoja, yhteisöllisyyttä ja psyykkisen voinnin paranemista. Pohjanmaan alueella on tehty tutkimusta lähinnä olemassa olevien arvojen toteutumisesta. Venäläinen tutki 2015 sosionomi (AMK) opinnäytetyössään päihde- ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluyksikkö Kultanummen arvojen toteutumista henkilökunnan näkökulmasta.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda esiin Jäsennyhteisö Mahiksen kävijöiden näkemyksiä heille tärkeistä asioista yksikössä. Tutkimuksessa selvitettiin myös henkilökunnan näkemyksiä Mahiksen arvoista. Tarkoituksena on, että tutkimustulosten avulla Mahiksen on mahdollista päivittää sääntöjään ja helpottaa arvojen tuomista käytännön toimintaan.

Pohjanmaan sosiaalipsykiatriselle yhdistykselle on myönnetty vuonna 2016 Reilu palvelu -laatumerkki. Laatumerkin saaneet tahot tuottavat asiakaslähtöisiä ja osallistavia sosiaali- ja terveystalvveluja. Reilu palvelu -laatumerkin omaavat järjestöt toimivat pitkäjänteisesti ja tarjoavat vastuullisia ja laadukkaita palveluja. Vuonna 2017 yhdistys on saanut oikeuden käyttää myös Yhteiskunnallinen yritys –merkkiä, joka myönnetään yrityksille, jotka toimivat kestävästi yhteiskunnallisia ongelmia ratkoen. (Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry 2017a.) Arvoja käsittelevä opinnäytetyö sopii aiheeltaan ja ajankohdaltaan hyvin yhdistyksen pitkäjänteiseen laadunkehittämistyöhön. Idea opinnäytetyöhön tuli Mahiksen vastaavalta ohjaajalta ja se kertonee, että talossa halutaan panostaa asiakaslähtöisyyteen, osallisuuteen ja laadun kehittämiseen.

5.1 Tutkimusongelma

Tutkimusongelmalla pyritään kuvaamaan mahdollisimman hyvin sitä mihin tutkimuksella halutaan saada vastaus. Päättutkimusongelma kuvaa aihetta yleisesti, kun taas alatutkimusongelmien tehtävä on rajata ja täsmentää tutkittavaa aihetta. Yhteistä tutkimusongelmille on, että tutkijan on perehdyttävä aiheeseen ja tutkittavaan asiaan ennen kuin hän voi rajata tutkimusongelmat. Huolellinen tutkimusongelman pohtiminen helpottaa tutkijaa etenemään tutkittaessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 125–129.)

Päättutkimusongelma:

Millaisten arvojen varaan jäsenyhteisö Mahiksen toiminta perustuu henkilökunnan ja jäsenten mielestä?

Alatutkimusongelmat:

Miten henkilökunnan ja jäsenten näkemykset arvoista poikkeavat toisistaan?

Millaisia arvoja tulisi korostaa enemmän Mahiksen toiminnassa?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Hirsjärvi (2009, 161) toteaa sen tavoitteena olevan kokonaisvaltainen ilmiön ymmärtäminen ja todellisen arkielämän esiin tuominen. Tutkimusjoukko on usein pieni ja vastaus-
ten määrää tärkeämpi on niiden laatu ja kattavuus. Tutkijan ei ole mahdollista saavuttaa täydellistä objektiivisuutta, sillä omat arvot ja tutkimuksen aika ja paikka määrittävät tutkittavan ilmiön ymmärtämistä ja tulkintaa. Voidaan todeta, että hyvä kvalitatiivinen tutkimus löytää ja paljastaa tosiasioita eikä niinkään todenna jo olemassa olevaa tietoa.

5.3 Aineiston keruu

Aineiston keruu tapahtui haastattelemalla ja kyselylomakkeella. Tutkimuksen käytännön toteutus alkoi aiheen ja tutkimuksen kulun esittelyllä jäsenille ja henkilökunnalle tutkijan toimesta. Mukana oleva saatekirje (Liite 1) jäi yksiköön esille koko tutkimuksen ajaksi. Haastatteluun osallistuminen tapahtui yksilöhaastatteluna ennalta määrättyinä ajankohtana. Jäsenet ilmoittivat halukkuutensa haastateltavaksi suoraan tutkijalle, joka työskenteli yksikössä päivittäin. Haastateltavien määrä rajattiin enintään 15 jäseneseen.

Haastattelun eduiksi Hirsjärvi (2009, 205) mainitsee haastateltavan vapauden kertoa hänelle tärkeitä asioita siinä laajuudessa, kun katsoo tarpeelliseksi. Haastattelussa tutkijan on myös mahdollista tehdä lisäkysymyksiä, pyytää perusteluja ja selvittää saamiaan vastauksia.

Haastattelun kysymykset olivat nähtävissä Mahiksessa viikkoa ennen haastatteluja (Liite 2). Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja se tapahtui nimettömänä. Haastattelu tapahtui teemahaastatteluna, jossa aiheet on ennalta määrätty, mutta keskustelu on vapaata ja aihejärjestystä ei ole päätetty (Hirsjärvi 2009, 208). Haastattelut nauhoitettiin ja muutettiin kirjoitettuun muotoon eli litteroitiin aineiston analysoimiseksi. Äänitteet hävitettiin tutkimuksen jälkeen.

Tutkimuksen kulku kerrottiin jäsenille tarkasti ja tuotiin esille, että kysymyksiä voi esittää tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Riikola (2015) kirjoittaa Lääkäriseura Duodecimin artikkelissa psyykkisesti sairaan kärsivän usein harhaluuloista, aistiharhoista ja ajatuksien vääristymistä. Tästä syystä aineiston keruu, sen käyttö ja hävittäminen, oli syytä kertoa selkeästi ja tarkasti jäsenille.

Aineisto henkilökunnan näkemyksistä kerättiin käyttäen samoja haastattelukysymyksiä muutettuna kyselylomakkeen muotoon (Liite 3). Työyhteisön ollessa pieni samoja taustatietoja ei kysytty vastausten anonymiteetin säilymisen vuoksi. Ainoa taustakysymys henkilökunnalle oli, että ovatko he työskennelleet talossa yli vai alle viisi vuotta. Tavoitteena oli, että henkilökunnasta tutkimukseen osallistuu seitsemän henkilöä eli koko nykyinen henkilökunta, sekä kolme viimeisen vuoden sisällä työyksikköä vaihtanutta entistä Mahiksen työntekijää. Tutkija ei osallistunut kyselylomakkeen täyttämiseen.

Kysymysten avulla selvitettiin vastaajien kokemuksia Mahiksessa tällä hetkellä vallitsevista arvoista. Tutkimuksessa selvitettiin myös kokevatko vastaajat jonkun heille tärkeän arvon puuttuvan sekä vertailtiin henkilökunnan ja jäsenistön näkemyksiä arvoista.

5.4 Aineiston analysointi

Aineiston analysoimiseksi käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sen pääpiirteitä ovat teemoittain luokitellut tekstimuotoiset aineistot ja saatujen vastausten tiivistäminen, sekä tulosten liittäminen aiempiin tutkimuksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analysoitavat yksiköt eivät ole ennalta määriteltäviä vaan ne nousevat esiin vastauksista eli aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Aineistoa pyritään kuvaamaan, luokittelemaan, yhdistämään ja selittämään (Hirsjärvi ym. 2009, 223). Tuomen ja Sarajärven (2009, 95–98) mukaan oletamuksilla tai aiemmilla havainnoilla ei saisi olla merkitystä tutkimuksen analysoinnin kannalta. Näin ollen tälle tutkimukselle ei määritelty tarkkaa hypoteesia. Laadullisessa tutkimuksessa on jopa suotavaa oppia uutta ja yllättyä tuloksista analyysia tehdessä.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tieteelliseen tutkimukseen tarvitaan tutkimuslupa. Tähän tutkimukseen haettiin tutkimuslupaa Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisesta yhdistyksestä. Tutkimuslupa myönnettiin 20.9.2016 yhdistyksen toiminnanjohtaja Johanna Yliviitalan toimesta tutkimussuunnitelman perusteella.

Tieteellisessä tutkimuksessa pyritään luotettavuuteen, jota hyvässä tutkimuksessa myös arvioidaan. Sitä voidaan kuvata eri menetelmin. Mittaustulosten tulee olla toistettavia eli sama aineistonkeruu pitää voida toistaa ja vastausten on oltava samantyyllisiä. Tätä kutsutaan tutkimuksen reliaabeliudeksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tässä teemahaastatteluin toteutetussa tutkimuksessa, kuten kaikissa haastatteluissa, oli tärkeää olla johdattelematta vastaajia etenkin mahdollisia lisäkysymyksiä muodostettaessa tai vastauksia tarkennettaessa.

Toinen luotettavuutta kuvaava käsite on validius eli pätevyys. Silloin arvioidaan tutkimusmenetelmän sopivuutta mitata sitä asiaa mistä haluttiin vastauksia. Mikäli vastaajat ovat esimerkiksi ymmärtäneet kysymyksen toisin kuin tutkija on tarkoittanut ja tutkija analysoi vastaukset oman ajattelunsa mukaan, ei tutkimus ole täysin validi. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.) Tässä tutkimuksessa oli tärkeää muotoilla kysymyksiä riittävän selkeiksi ja yksinkertaisiksi, jotta vastaajat ymmärtävät ne ja tutkija sai vastauksia haluamiinsa kysymyksiin. Ennakkoon näkyvillä olevia kysymyksiä muotoillessa sain apua ja näkemystä yhdistyksessä työskenteleviltä mielen-terveystyön ammattilaisilta.

Hirsjärven (2009, 232–233) mukaan tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka ja totuudenmukainen raportointi tutkimuksen eri vaiheista. Myös tutkimustulosten tulkinnasta ja mahdollisesta vastausten teemoittelusta olisi hyvä kirjoittaa raportissa.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 125) mukaan tutkimuksen eettisyydestä kiinni pitäminen vaikeutuu avoimempiin tiedonkeruumenetelmiin siirryttäessä. Tutkijan on muistettava tutkijan eettiset velvollisuudet, vaikka tiedonkeruu tuntuisi tavalliselta arkielämän vuorovaikutukselta.

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) muistuttavat tutkijan käyttävän asian-tuntijavaltaa tutkiessaan ihmisiä, jolloin moraalinen vastuu on suuri. Hyvän tutkimuskäytännön mukaan tutkittaville kerrotaan tutkimuksesta avoimesti ja perusteellisesti, jonka jälkeen tutkimukseen osallistumiseen kysytään suostumus. Anonymiteetistä eli henkilöllisyyden salassa pitämisestä on huolehdittava erityisesti tulosten raportoinnissa. On tutkijan harkinnan varassa julkaista tulokset mahdollisimman avoimesti, mutta tutkittavia suojaten.

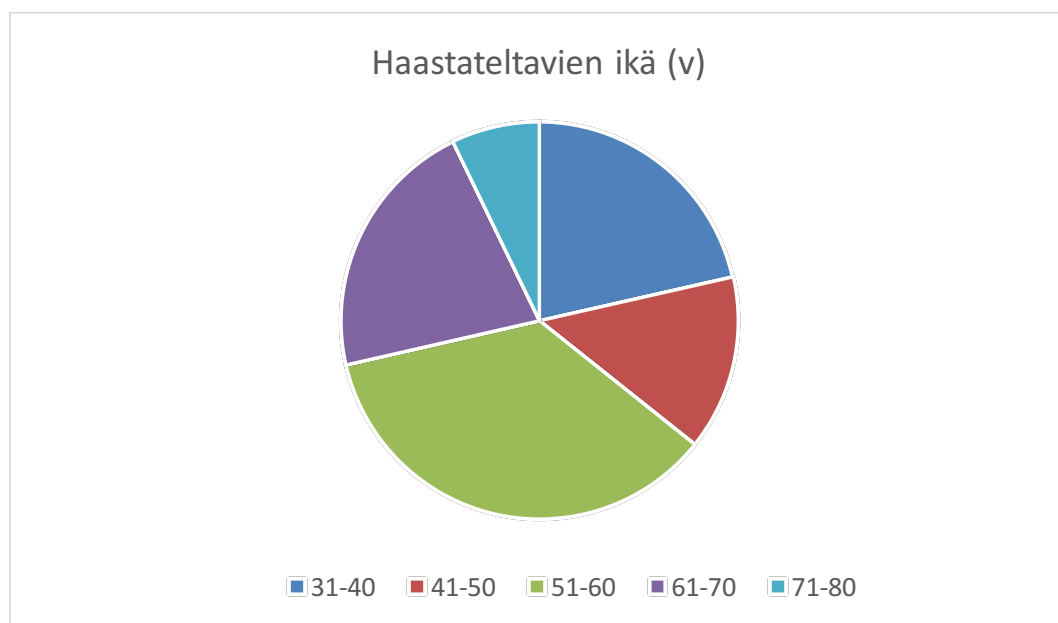
6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tulokset on esitetty teemahaastattelun ennakkoon nähtävillä olleiden kysymysten mukaisessa järjestyksessä. Haastattelukysymysten vastaukset on teemoiteltu eli niitä on järjestelty eri aihepiireihin etsien yhdistäviä tekijöitä (KvalimOTV 2017). Teemoihin on myös liitetty sitaatteja vastauksista. Sitaatit ovat tarkoituksella lyhyitä, eikä niissä ole vastaajien haastattelujärjestyksen mukaista tunnistetietoa, jotta vastaajien anonymiteetti säilyy. Kaikki vastaukset ovat sattumanvaraisessa järjestyksessä ja niitä voi olla yhdellä vastaajalla useampi.

Mahiksen ohjaajien vastauksia käsitellään kunkin luvun lopussa vertailun helpottamiseksi.

6.1 Taustakysymykset

Haastatteluun osallistui 14 jäsentä. Heistä yhdeksän (64 %) oli miehiä ja viisi (36 %) naisia. Vastaajiksi saatiin 31–80-vuotiaita vastaajia. Vastaajien ikä jakautui seuraavasti (Kuvio 2).



Kuvio 2. Haastateltavien ikä (v).

Vastaajista kuusi (43 %) oli käynyt talossa alle viisi vuotta ja kahdeksan (57 %) yli viisi vuotta.

Henkilökunnasta kyselyyn vastasi seitsemän henkilöä eli 100 %. Henkilökunnaksi lasketaan tässä tutkimuksessa Mahiksen henkilökunta tutkimusajankohtana loka-kuussa 2016 sekä viimeisen vuoden aikana yhdistyksen sisällä työyksikköä vaihtaneet kolme työntekijää. Henkilökunnasta neljä oli työskennellyt Mahiksessa alle viisi vuotta ja kolme yli viisi vuotta.

6.2 Mahiksessa käynti

Ensimmäinen varsinainen haastattelukysymys käsitteli syitä, jotka saavat jäsenet tulemaan Mahikseen (Kuvio 3). Ilmaisuja tuli 33 ja ne jaettiin seuraaviin teemoihin.



Kuvio 3. Syyt, jotka saavat jäsenet tulemaan Mahikseen.

Ilmaisut jaettiin kolmeen eri teemaan; vertaistuki, toiminta ja arkirutiinit. Vertaistuki jaettiin vielä kahteen alaluokkaan, ystävät sekä yhteenkuuluvuus ja talon hyvä henki. Toisten ihmisten tapaaminen ja vertaistuki olivat vastaajille tärkeitä syitä Mahiksessa käymiselle. Yhteenkuuluvuuden ja jäsenyhteisön hyvän hengen mainitsi kolme vastaajaa.

”... on sosiaalista kanssakäymistä...”

”...näkee ihmisiä.”

”Mä näen täällä ystäviä ja tää vertaistuki... täällä on hyvä henki.”

”No täällä on ihan kiva olla. Positiivinen ilmapiiri.”

Yksikön erilaiset toiminnot keräsi kaksitoista ilmaisua. Ryhmätoiminta (6) koettiin tärkeäksi syyksi talossa käymiselle. Myös retket ja matkat (2) mainittiin sekä pieni työtoiminta (4). Vastaajat kokivat aktiviteetit monipuolisiksi ja mainitsivat useita eri ryhmätoimintoja syyksi käynneilleen.

Kolmas teema nimettiin arkirutiineiksi. Vastaajat kokivat Mahiksessa tarjottavan monipuolisen ja edullisen ruuan (7) yhdeksi tärkeäksi asiaksi käynneilleen. Kolme vastaajaa mainitsi myös, että on tärkeää, että on paikka johon voi päivällä tulla kotona olemisen sijasta.

”No hyvä ruoka...”

”... ja sitten kunnon ruokaa...”

”No ei viiti kotona istua, johonki mihin voi lähteä.”

Mahiksessa käyntien syyksi mainittiin myös vapaaehtoisuus. Vastaajat kokivat, että on mukava, kun ei tarvitse välttämättä tehdä mitään ja suorittaa. Yksi vastaaja koki, että hänet on määrätty käymään Mahiksessa. Vaikka toiminta on vapaaehtoista, voi toisaalla laaditussa kuntoutussuunnitelmassa olla maininta Mahiksessa käymisestä.

Henkilökunnalle tätä kysymystä ei esitetty.

6.3 Tärkeintä Mahiksessa

Vastaajilta kysyttiin mikä on heille tärkeintä Mahiksessa (Kuvio 4). Ilmaisuja tuli 17 kappaletta ja ne jaettiin kolmeen teemaan; muut ihmiset, yhdenvertaisuus ja rutiinit.



Kuvio 4. Jäsenille tärkeintä Mahiksessa.

Vastaajille tärkeintä Mahiksessa oli muiden ihmisten tapaaminen. Vastaajat kokivat sosiaalisen kanssakäymisen, juttelun ja ystävät (5) tärkeimmäksi asiaksi toiminnassa. Vastauksissa mainittiin myös hyvien ja osaavien ohjaajien merkitys osana sosiaalisia suhteita.

”...että on muitakin sairaita, että kanssakäyminen.”

”No se on ehkä sosiaalista kanssakäymistä...”

”Yhdessä oleminen muiden kanssa. Jutella muiden kanssa.”

”Täällä on koulutettuja ihmisiä, jotka pystyy huomaamaan ongelmia jos niitä tulee ja on yhteydessä hoitavaan tahoon.”

Toinen teema nimettiin yhdenvertaisuudeksi. Vastaajat kertoivat tasa-arvoisuuden (3) olevan tärkeää sekä jäsenten, että ohjaajien kesken. Tasa-arvoisuuden arvioitiin toteutuvan melko hyvin. Myös ystävällisyys (2) keräsi mainintoja.

”... Täällä on kaikki samanlaisia toisilleen, ei sen kummempaa.”

”Se, että me oltais tasa-arvoisia, se toteutuu aika hyvin.”

” Ystävällisyys, täällä on ystävällisiä ihmisiä.”

Päivittäisiä toimia, rutiineja ja arjen sujuvuutta piti tärkeimpänä neljä vastaajaa. Rutiinit sisälsivät ryhmä- ja työtoiminnan, jotka molemmat mainittiin vastauksissa kerran. Mainintoja oli myös turvallisuuden tunteesta sekä arjenhallinnasta ja –sujuvuudesta.

Tärkeintä henkilökunnan näkökulmasta

Henkilökunnan kyselylomakkeen ensimmäinen varsinainen kysymys oli: Mikä sinulle on tärkeintä Mahiksessa? Kaikki seitsemän henkilökunnasta vastasi kysymyseen ja ilmaisia saatiin 23 kappaletta. Ne jaettiin kolmeen eri teemaan; työhön liittyvät asiat, yhteisöllisyys ja jäsenten hyvinvointi.

Taulukko 1. Henkilökunnalle tärkeintä Mahiksessa.

Tärkeintä Mahiksessa (23 ilmaisua)		
Työhön liittyvät asiat (6)	Yhteisöllisyys (7)	Jäsenten hyvinvointi (10)
<ul style="list-style-type: none"> - Hyvä työpaikka - Hyvä työyhteisö - Mukavat ihmiset 	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvä ilmapiiri - Yhdessä tekeminen - Yhteisöllisyys 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaalle merkityksellinen työ - Kunnioitus - Yksilöllisyys - Läsnäolo - Turvallisuus - Tasa-arvo

Henkilökunta piti tärkeänä hyvää työpaikkaa sekä mukavia ja kannustavia työtovereita. Yhdessä asiakkaan parhaaksi toimiminen ja motivoituneet työtoverit koettiin myös tärkeäksi osaksi työssä viihtymistä. Toinen henkilökunnalle tärkeä teema nimettiin yhteisöllisyydeksi. Henkilökunnan vastauksista nousi esille asiakkaan kanssa yhdessä tekeminen (2) ja yhteisöllinen toiminta (2). Kolme ilmaisua käsitteli Mahiksessa vallitsevaa yleistä hyvää ilmapiiriä.

”... yhtä suurta perhettä.”

”Avoin ja positiivinen ilmapiiri...”

Henkilökunta piti jäsenten hyvinvointia oleellisena asiana Mahiksen toiminnassa. Yksilöllisyys ja asiakkaalle merkityksellinen kohtaaminen mainittiin useissa vastauksissa. Myös asiakkaan kokema turvallisuuden tunne sekä itsemääräämisoikeus ja sen kunnioitus olivat henkilökunnan mukaan tärkeitä ja esille nostettavia asioita

Mahista kuvattaessa. Henkilökunta arvosti myös tasa-arvoa kaikkien jäsenyhteisössä toimijoiden kesken ja erityisesti henkilökunnan tasa-arvoista kohtelua jokaista jäsentä kohtaan.

6.4 Nimetyt arvot

Haastattelussa kerrottiin arvon tarkoittavan asiaa, joita yksi tai useampi ihminen yhdessä pitävät tärkeinä. Vastaajilta kysyttiin osaavatko he mainita arvoja, jotka kuvaisivat Mahista tai sen toimintaa. Jäseniltä ilmaisuja saatiin 23 kappaletta ja ne jaettiin neljään teemaan; yhteisöllisyys, tasa-arvo, ihmisläheisyys, vapaaehtoisuus (Kuvio 5.).



Kuvio 5. Mahista kuvaavat arvot jäsenten näkökulmasta.

Ensimmäinen teema, yhteisöllisyys, sisälsi sosiaaliset suhteet (6) ja ilmapiirin (4). Jäsenet kehuivat vastauksissaan yksikön välitöntä ja hyvää tunnelmaa. He kokivat myös vertaistuen ja toisten ihmisten tapaamisen tärkeäksi asiaksi yhteisössä.

”... kaikkien yhteinen talo ja kaikki pidetään yllä tätä taloa.”

”Hyväntuulinen ja positiivinen ilmapiiri.”

”Saa tukea toisestaan... sosiaalinen, hyväksyvä.”

”Ainakin ihmiset ja kaverit...”

”...ja sitte sosiaalistuminen, oppii tulemaan toimeen ihmisten kanssa, näkee kaikenlaisia ihmisiä...”

”... Ja jonkin verran vuorovaikutusta näitten asiakkaitten kanssa. Ystävällisiä on kaikki ... aika välitön (tunnelma).”

Toinen teema nimettiin tasa-arvoksi, johon viittasi kolme ilmaisua.

”...ohjaajatkin on kaikki samanlaisia jokaista kohtaan.”

”...mä saan todella olla täällä aivan omana itsenä, kaikki on niinku samalla viivalla.”

Tarkastellessa edellisen kysymyksen vastauksia tärkeistä asioista Mahiksessa voidaan huomata, että yhdenvertaisuus on mainittu yhtenä teemana. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sai viisi ilmaisua, joten sen voidaan todeta olevan lähes yhtä tärkeä arvo kuin yhteisöllisyyden.

Ihmisläheisyys (5) ja vapaaehtoisuus (2) mainittiin myös jäsenten vastauksissa arvoja kysyttäessä.

”Ja sitteku välillä meillä o huonoja päiviä ja välillä hyviä, että ymmärrettäs sitä.”

”Ihmisläheinen.”

”Toiminnassa saa olla mukana, jos haluaa, mut ei oo pakko.”

Haastatteluissa tuli useamman kerran ilmi, että osa jäsenistä arvostaa sitä, että talossa voi myös vain olla, eikä ole paineita osallistua kaikkeen tekemiseen. Tämä vahvistaa vapaaehtoisuutta teemana ja Mahiksen arvona.

Mahista kuvaavia arvoja kysyttäessä mainittiin myös suoraselkäisyys, rehellisyys ja aitous. Ainoastaan yksi vastaaja koki, ettei osaa vastata kysymykseen.

Mahiksen arvot henkilökunnan näkökulmasta

Henkilökunnalta kysyttiin, mitkä arvot kuvaavat parhaiten Mahiksen toimintaa? Vastauksista poimittiin 25 ilmaisua. *Kunnioitus, tasa-arvo ja yksilöllisyys* mainittiin jokainen neljä kertaa. *Ihmisläheisyttä ja vertaistukea* käsiteltiin kumpaakin kolmessa ilmaisussa. Vastauksista teemoiteltiin myös *oikeudenmukaisuus, vapaaehtoisuus, osallisuus ja yhteisöllisyys*.

”Tasa-arvoisuus, inhimillisyys... Jokainen saa olla oma itsensä ja jokaista kunnioitetaan.”

”Ainutkertaisuus (ihmisten), osallisuus, ... vapaaehtoisuus, ihmisarvo, ... vertaistuki.”

”Asiakaslähtöisyys, itsemääräämisoikeus, ... yksilön huomioiminen.”

6.5 Vahvistusta kaipaava arvo

Viimeisenä aiheena pohdittiin arvoja, joita vastaajat toivoisivat näkyvän enemmän jäsenyhteisö Mahiksen toiminnassa. Jäsenten vastauksista ilmaisuja saatiin 18. Vastaajat olivat melko yksimielisiä, sillä suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, ettei yksikön toimintaan tarvita uusia arvoja. Kolmasosa vastaajista kertoi, että ei osaa sanoa toivoisiko jonkun arvon näkyvän enemmän. Osa heistä totesi hetken mietittyään, että puuttuvia arvoja ei ole. Vastauksista kävi ilmi, että moni jäsen oli tyytyväinen tämänhetkiseen arvomaailmaan.

”No ei tuu mieleen tällä hetkellä mitään. Kyllä nyt on aika hyvä niinku on.”

”En minä osaa sanoa, tää on ihan mulle sopiva...”

”Ei oo täydellistä paikkaa, mutta tää on mulle riittävä.”

”Mä toivoisin enemmän keskustelua ohjaajien kanssa...”

Kaksi vastaajaa toi vastauksissa esille, että ohjaajien kanssa olisi enemmän keskustelumahdollisuuksia.

Vahvistusta kaipaava arvo henkilökunnan näkökulmasta

Viimeinen kysymys henkilökunnalle oli mainita arvoja tai asioita, jotka he toivoisivat näkyvän Mahiksen toiminnassa enemmän. Ilmaisuja poimittiin yhdeksän kappaletta. Henkilökunta toivoi osallisuuden (4) näkyvän toiminnassa enemmän. Yhteisöllisyys ja erilaisuuden kunnioitus nousivat myös esiin henkilökunnan vastauksista.

”... erilaisuuden kunnioitus... Yhteen hiileen puhallus.”

”Hiljaisten ja sosiaalisesti heikompien huomioiminen.”

”...saada jäseniin uskoa, toivoa ja vakuuttavuutta siihen, että haaveita ja unelmia (saa ja pitääkin olla ja niitä) voi yrittää toteuttaa sairauksista huolimatta.”

”Osallisuuden kehittämisen soisi vahvistuvan...”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää, millaisten arvojen varaan jäsenyhteisö Mahiksen toiminta perustuu jäsenten ja henkilökunnan näkökulmasta. Tavoitteena oli etsiä näkemyksistä eroja ja yhtäläisyyksiä ja selvittää millaisia arvoja tulisi korostaa Mahiksen toiminnassa. Tavoitteena oli tarjota yksikölle eväitä laatu- ja arvotyökentelyyn. Tutkimukseen vastasi 14 jäsentä ja seitsemän ohjaajaa.

Tutkimuksesta saatujen tulosten mukaan yhteisön jäsenet tulevat Mahikseen vertaistuen, toiminnan ja arjen sujuvuuden takia. Päivittäin tarjottava edullinen ja maittava lounas, ystävien tapaaminen ja heidän kanssa keskustelu sekä kevät- ja syyskaudella toimiva monipuolinen ryhmätoiminta koettiin tärkeimmiksi syiksi Mahiksessa käynnille.

Jäsenet pitivät tärkeimpänä asiana muiden ihmisten seuraa, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä päivittäisten rutiinien olemassaoloa. Henkilökunta nimesi tärkeimmiksi asioiksi mukavan työpaikan, koko talon yhteisöllisyyden sekä jäsenten hyvinvoinnin. Tärkeiksi eriteltiin esimerkiksi tasa-arvo, turvallisuus ja yksilöllisyyden huomioiminen.

Kysyttäessä Mahista kuvaavia arvoja, jäseniltä tuli jopa 23 ilmaisua. Vastaukset jaettiin neljään teemaan, jotka olivat yhteisöllisyys, ihmisläheisyys, tasa-arvo ja vapaaehtoisuus. Henkilökunta piti tärkeimpinä arvoina kunnioitusta, tasa-arvoa, yksilöllisyyttä ja vertaistukea.

Tutkimuksesta selvisi, että jäsenet ja henkilökunta pitivät lähes samanlaisia asioita ja arvoja tärkeänä. Tiivistetysti tärkeimpiä asioita tai arvoja Mahiksessa sekä jäsenten, että henkilökunnan mielestä oli tasa-arvo, yhteisöllisyys, ihmisläheisyys ja vapaaehtoisuus. Näistä jäsenet korostivat erityisesti tasa-arvoa, sosiaalisia suhteita ja yhteisöllistä näkökulmaa. Henkilökunta eritteli edellisten lisäksi tärkeäksi myös yksilöllisen ja kunnioittavan kohtaamisen. Henkilökunta piti tärkeänä myös hyvää työyhteisöä ja –ilmapiiriä, joka mahdollisesti näkyy jäsenten näkökulmasta yleisenä hyvänä ilmapiirinä sekä yhteisöllisyytenä. Jäsenten vastauksissa sosiaalinen

kanssakäyminen mainittiin ystävien tapaamisena ja rentona jutteluna. Henkilökunta taas käytti enemmän vertaistuki sanaa.

Jäsenet olivat melko yksimielisiä, että Mahiksessa on hyvä olla juuri näin, eikä toiminna puutu arvoja. Tasa-arvo mainittiin useiden muiden kysymysten vastauksissa ja se koettiin melko hyväksi. Jäsenet käsittelivät sitä vastauksissaan tasa-arvona suhteessa ohjaajaan ja muihin jäseniin sekä ohjaajien tasa-arvona kutakin jäsentä kohtaan. Kaksi jäsentä toivoi enemmän kohtaamista ja keskustelua ohjaajien kanssa. Henkilökunta koki yhteisöllisyyden sekä erilaisuuden kunnioittamisen kaipaavan vielä näkyvämpää jalansijaa yhteisön toiminnassa. Arvoista myös osallisuuden ja erityisesti sen kehittämisen toivottiin korostuvan.

Viimeisestä kysymyksestä voitaneen päätellä, että jäsenet ovat olleet vahvasti mukana kehittämässä Mahiksen toimintaa ja ideologiaa, sillä lähes kaikki olivat tyytyväisiä nykytilanteeseen ja vallitseviin arvoihin. Kuukausittain järjestettävät jäsenten yhteisökokoukset ovat varmasti suuri syy, että jäsenet todella saavat äänensä kuuluvin.

Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen yhteiset arvot ovat oikeudenmukaisuus, osallisuus, luotettavuus, kekseliäisyys ja inhimillisyys. Lähes kaikki nämä mainittiin sekä jäsenten, että henkilökunnan vastauksissa. Yhteisöllisyys ja siihen viittaavat ilmaisut toistuivat vastauksissa usein. Yksilöllinen kohtaaminen ja ihmisarvon kunnioitus mainittiin sekä jäsenten, että ohjaajien vastauksissa. Osallisuus ja asiakaslähtöisyys ovat jäsenyhteisötoiminnassa varmasti itsestäänselvyys, mutta henkilökunnalla oli toiveena tuoda niitä edelleen näkyvämmäksi arvoksi yhteisön toiminnoissa.

Tutkimuksen tulokset ovat samankaltaisia kuin aikaisemmat tutkimukset aiheesta. Mielenterveystyössä koetaan tasa-arvo, turvallisuus, vapaaehtoisuus ja ihmisarvo tärkeimmiksi asioiksi lähes joka tutkimuksessa niin asiakkaiden kuin ammattilaisten näkökulmasta. Myös yhteisöllisyys ja vertaistuki nousevat esiin etenkin tuoreimmissa tutkimuksissa.

8 POHDINTA

Tutkimuksen aihe tuli Jäsennyhteisö Mahiksen tarpeesta laatutyöskentelyn tueksi. Kiinnostuin heti aiheesta ja tutkimusprosessi sai alkunsa aiempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen perehtymällä. Sopivaa aineistonkeruumenetelmää pohdittiin huolellisesti yksikön kokoneiden työntekijöiden kanssa ja jäsenten haastattelut sekä henkilökunnan kyselylomakkeen täyttö toteutettiin onnistuneesti lokakuussa 2016. Tutkimustulokset raportoitiin aikataulun mukaisesti syksyllä 2017 välissä olleen suunnitellun vapaan takia. Vaikka tutkimussuunnitelman ja aineistonkeruun sekä raportoinnin välissä kului aikaa, koin sen hyvänä asiana voidessani tutustua aiheeseen ja poimia lisää mielenkiintoisia lähteitä vuoden aikana.

Koin tutkimuksen tekemisen opettavaiseksi ja erittäin mielenkiintoiseksi. Työelämälähtöinen tutkimusidea motivoi minua. Sekä jäsenten, että henkilökunnan vastaajien määrä ja etenkin vastausten laajuus yllättivät minut. Aiheena arvot voivat olla hankala käsittää, mutta sain mielestäni todella hyvin tutkimusaineistoa ja erityisesti jäsenten ääntä esille. Työskentelin vuoden 2016 kyseisessä yksikössä ja uskon, että haastattelutilanteessa jäsenten oli helpompi keskittyä itse aiheeseen, kun vastassa oli tuttu työntekijä eikä haastattelutilanne ollut niin jännittävä. Myös luottamus oli jo alkanut syntyä haastateltavien ja tutkijan välille ja asioista oli ehkä helpompi puhua.

Henkilökunnan vastausprosentin ollessa 100 kertoo se mielestäni hyvin siitä, että arvotyöskentelyyn halutaan panostaa ja yksikössä ollaan kehitysmuotoisia. Aineistonkeruumenetelmänä haastattelulomake sopi henkilökunnalle, sillä haastateltuja olisi ollut haastava toteuttaa aikataulusyistä etenkin jo työyksikköä vaihtaneiden kanssa. Tutkimusaiheet ja kysymysten muotoilu olivat pääosin onnistunutta, sillä varsinaiseen tutkimusongelmaan ja alatutkimusongelmiin saatiin vastauksia. Yksi kysymys olisi voinut käsitellä yhdistyksen yhteisten arvojen näkymistä yhteisössä.

Jatkotutkimusaiheita nousi tutkimustulosten raportoinnin yhteydessä. Olisi mielenkiintoista tietää miten tutkimusta hyödynnetään Mahiksen toiminnassa ja miten arvot näkyvät osana käytännön asiakastyötä. Aihetta voisi tutkia myös laajemmin erityisesti vähemmän aktiivisesti toimintaan osallistuvien mielenterveyskuntoutujien näkökulmasta. Olisi myös hedelmällistä, mikäli henkilökunta tai jäsenet keksisivät tutkimustulosten pohjalta lisätutkimusaiheita, joita voisi tarjota opiskelijoille toteutettavaksi.

Toivon jäsenyhteisön saavan tutkimuksesta ajateltavaa ja keskustelun aiheita laatu-työhön. Tutkimusta tehdessäni ymmärsin, kuinka tärkeää on tutkia arkipäiväisiä aiheita. En usko, että olisin saanut näin kattavaa ja selkeää kuvaa aiheesta vain keskustelemalla jäsenten ja henkilökunnan kanssa työpaikalla. Haluan kiittää Mahiksen henkilökuntaa opinnäytetyöhön paneutumisesta sekä jäsenten motivoinnista osallistua haastatteluun. Kiitos myös Mahiksen jäsenille, oli ilo työskennellä kanssanne!

LÄHTEET

Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2017. Talentia.

ETENE. 2017. Tehtävät ja jäsenet. Viitattu 10.10.2017. <http://etene.fi/tehtavatja-jasenet>

Fountain House. 2016. Articles. Viitattu 12.6.2016. <http://www.fountain-house.org/content/library>

Hietaharju, P. & Nuuttila, M. 2010. Käytännön mielenterveystyö. Helsinki. Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. painos. Helsinki. Tammi.

Kela. 2017. Kuntoutussuunnitelman laatiminen. Viitattu 10.10.2017. <http://www.kela.fi/kuntoutumissuunnitelman-laatiminen>

Kokko, S. 2004. Mielenterveystoimiston asiakkaiden ja työntekijöiden käsityksiä hyvästä mielenterveystyöstä. Arvoteoreettinen näkökulma mielenterveystyöhön. Oulun yliopisto, hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Viitattu 25.5.2016. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514273435/isbn9514273435.pdf>

Koskisu, J. 2004. Eri teitä perille - Mitä mielenterveyskuntoutus on? Helsinki. Edita.

KvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemoittelu. Viitattu 5.10.2017. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

L 14.12.1990/1116. Mielenterveyslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 5.10.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=mielenterveysty%C3%B6>

L 22.9.2000/812. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 4.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=812>

L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 5.10.2017. [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search\[type\]=pika&search\[pika\]=sosiaalihuoltolaki](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search[type]=pika&search[pika]=sosiaalihuoltolaki)

Laitila, M. 2010. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Viitattu

14.6.2016. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0224-5/urn_isbn_978-952-61-0224-5.pdf

Nordström, M. 2016. Vastaava ohjaaja. Sateenkaaritalo. Vaasanseudun sosiaali-psykiatrinen yhdistys ry. Haastattelu 24.2.2016.

Oittinen, P. 2013. Mielenterveyshoitotyön etiikka. Teoksessa Mielenterveyshoitotyö, 55-92. Kuhanen, C., Oittinen, P., Kanerva, A., Seuri, T. & Schubert, C. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Psykiatrinen erikoissairaanhoito 2013. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 27.11.2015. <http://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/erikoissairaanhoidon-palvelut/psykiatrinen-erikoissairaanhoito>

Punkanen, T. 2001. Mielenterveystyö ammattina. Tampere. Tammi.

Riikola, T. Skitsofrenia. Terveyskirjasto Duodecim. Viitattu 18.4.2016. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=khp00031

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.04.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Saarelainen, R., Stengård, E. & Vuori-Kemilä, A. 2000. Mielenterveys- ja päihdetyö. Porvoo. WSOY.

STM. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Mielenterveyspalvelut. Viitattu 26.4.2016. <http://stm.fi/mielenterveyspalvelut>

Suomen Klubitalot ry. 2016. Klubitalotietoa. Viitattu 3.5.2016. http://www.suomenklubitalot.fi/?page_id=47

Suomen mielenterveysseura. 2016. Millaisia asioita arvostan? Viitattu 23.6.2016. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/millaisia-asioita-arvostan>

Syrjäpalo, K. 2006. Arvot ja arvostukset psykiatrisessa hoidossa- henkilökunnan ja potilaiden näkemyksiä hoidon nykytilasta. Viitattu 6.10.2017. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514280156/isbn9514280156.pdf>

THL 2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Mielenterveyspalvelut. Viitattu 3.5.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut>

THL 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Viitattu 10.10.2017. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/kansallinen-mielenterveys-ja-paihdesuunnitelma>

Toivio, T. & Nordling, E. 2013. Mielenterveyden psykologia. Helsinki. Edita.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vaasan kaupunki 2011. Terveellä mielellä Vaasassa. Vaasan kaupungin mielen-terveysstrategia 2011- 2015. Viitattu 20.11.2017. http://graafisetpalvelut.vaasa.fi/edock/mielenterveysstrategia_2011/

Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry. 2016a. Viitattu 14.4.2016. <http://www.vaasansospsyk.fi>

Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry. 2016b. Viitattu 20.4.2016. <http://www.vaasansospsyk.fi/fi/jasenyhteisotjapaivatoiminta/>

Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry. 2017a. Viitattu 10.5.2017. <http://www.vaasansospsyk.fi/fi/ajankohtaista/>

Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry. 2017b. Toimintakertomus 2015. Viitattu 3.10.2017 <http://www.vaasansospsyk.fi/wp-content/uploads/2016/03/yhdistyksen-toimintakertomus2015.pdf>

Vuorilehto, M., Larri, T., Kurki, M. & Hätönen, H. 2014. Uudistuva mielen-terveysyö. Helsinki. Edita Prima Oy.

Wahlbeck, K. 2017. Suomeen tarvitaan pikaisesti uusi mielen-terveysohjelma. Helsingin Sanomat. 6.8.2017.

Yle. 2014. Nuorten aikuisten mieli horjuu – alle kolmekymppisiä jää eläkkeelle joka päivä. Viitattu 13.2.2015. http://yle.fi/uutiset/nuorten_aikuisten_mieli_horjuu_-_alle_kolmekymppisia_jaa_elakkeelle_joka_paiva/7479261

LIITE 1

Saatekirje 19.9.2016

Hei!

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK) tutkintoa. Tutkin opinnäyte- eli päättötyössäni Sateenkaaritalon arvoja jäsenten ja ohjaajien näkökulmasta. Toisin sanoen siis sitä, mikä on tärkeää Sateenkaaritalon toiminnassa.

Tutkimus toteutetaan lyhyinä haastatteluina kahden kesken tutkijan kanssa. Haastattelut nauhoitetaan ja nauhat tuhotaan heti tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Niitä ei kuuntele kukaan muu kuin tutkija.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja se tapahtuu nimettömänä. Haastattelut toteutetaan torstaina 6.10.2016. Ilmoittauduthan suoraan tutkijalle haastatteluajan varaamiseksi.

Olisin erittäin kiitollinen, jos sinulla olisi mielenkiintoa ottaa osaa tutkimukseen. Kehitetään yhdessä Sateenkaaritaloa vieläkin paremmaksi paikaksi!

Ystävällisin terveisin

Jenni Ervasti (tutkija)
sosionomiopiskelija

Ohjaava opettaja Riku Niemistö

LIITE 2

Haastattelukysymykset

1. Sukupuoli (mies, nainen)
2. Ikä (18-30, 31-40, 41-50, 51-60, 61-70, 71-80, 81-)
3. Montako vuotta olet käynyt Sateenkaaritalossa?
4. Mikä on sinulle tärkeintä Sateenkaaritalossa?
5. Mitkä arvot kuvaavat parhaiten Sateenkaaritalon toimintaa?
6. Toivoisitko jonkun arvon näkyvän enemmän talon toiminnassa?

LIITE 3

Kyselylomake Sateenkaaritalon henkilökunnalle

1. Olen työskennellyt Sateenkaaritalossa

☐ alle 5 vuotta

☐ yli 5 vuotta

2. Mikä on sinulle tärkeintä Sateenkaaritalossa?

3. Mitkä arvot kuvaavat parhaiten Sateenkaaritalon toimintaa?

4. Arvo, jonka toivoisin näkyvän talon toiminnassa.

Kiitos vastauksestasi!